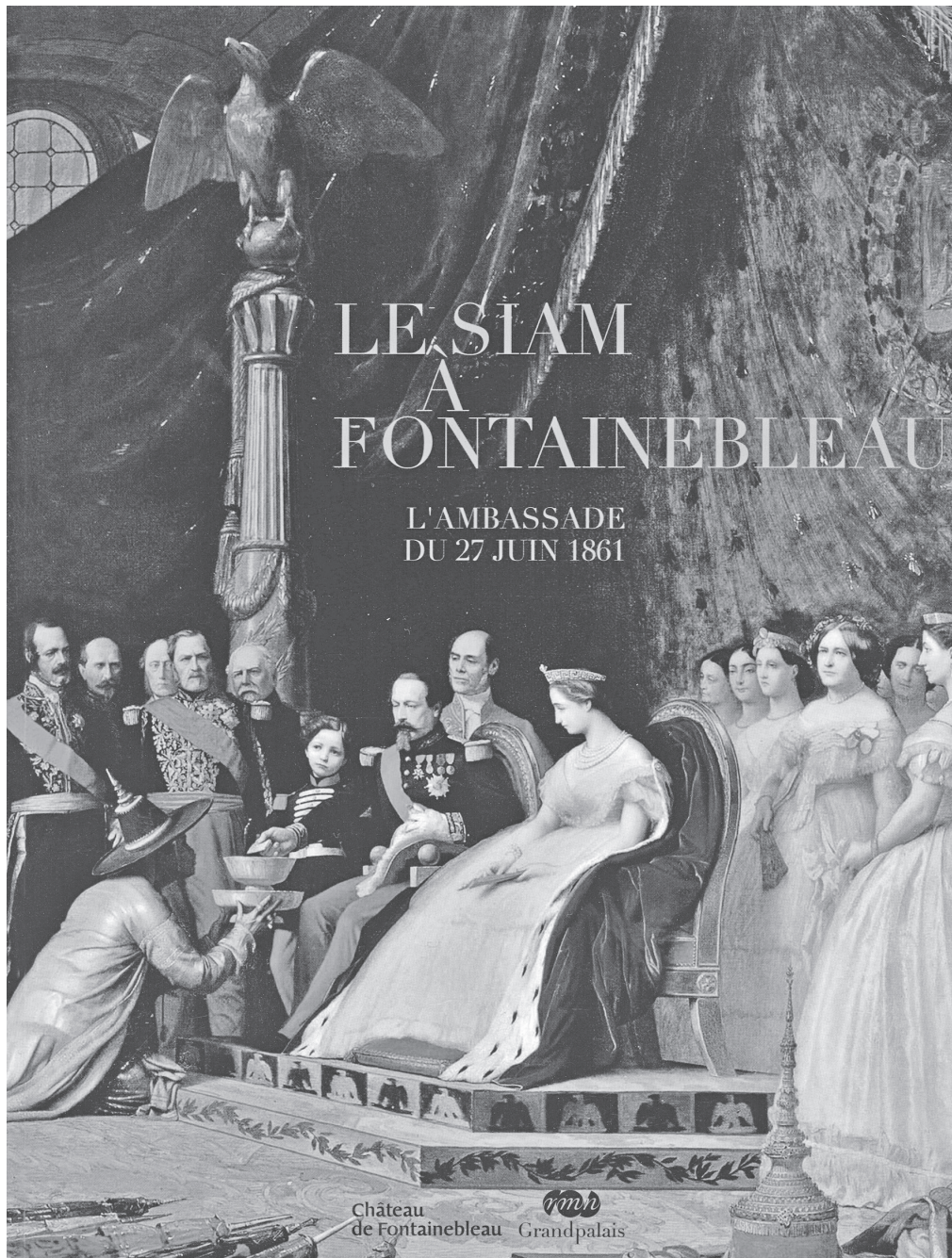

แนะนำหนังสือ

Le Siam à Fontainebleau, l'Ambassade du 27 juin 1861

ปรีดี พิศภูมิวิถี*

* ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร., หัวหน้าสาขาวิชาภาษาฝรั่งเศส ภาควิชาภาษาตะวันตก คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา

ย้อนเวลากลับไปเกือบ ๑๕๐ ปี อันเป็นช่วงเวลาที่ยามยังอยู่ในภาวะของอาณาจักรที่กำลังเผชิญกับความเปลี่ยนแปลง ทั้งในเรื่องของอำนาจของประเทศตะวันตกที่คุกคามพื้นที่ใกล้เคียง ดินแดน และความเปลี่ยนแปลงภายในที่เกิดขึ้นจากการหลั่งไหลเข้ามาของวัฒนธรรมตะวันตก ส่งผลให้วิถีชีวิตความเป็นอยู่และโลกทัศน์ของคนในทุกระดับเริ่มเปลี่ยนแปลงไป หากด้วยพระปรีชาญาณของพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ ๔ ที่ทรงเห็นความสำคัญของการปรับตัวเพื่อสร้างความยืดหยุ่นให้กับสังคมนั้น จึงมิได้ทรงต่อต้าน หากแต่เรียนรู้แบบเท่าทัน

ต้นปี พ.ศ. ๒๔๕๕ มีหนังสือเล่มหนึ่งปรากฏออกมาสู่สายตาคนฝรั่งเศส พร้อมกับการจัดนิทรรศการอันงดงามยิ่งที่พระราชวังฟงแตนโบลว่าด้วยความสัมพันธ์ระหว่างราชสำนักสยามในรัชกาลพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว และราชสำนักของพระจักรพรรดินโปเลียนที่ ๓ แห่งฝรั่งเศส และที่สำคัญคือการนำเครื่องราชบรรณาการของพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวออกแสดงอีกครั้ง เพื่อประกาศมิตรสัมพันธ์ครั้งนั้นไว้ หนังสือเล่มดังกล่าวชื่อ *Le Siam à Fontainebleau, l'Ambassade du 27 juin 1861* ซึ่งมี Xavier SALMON และคณะ เป็นบรรณาธิการ พิมพ์ที่สำนักพิมพ์ Grand Palais Paris จำนวน ๑๔๔ หน้า ภาพสีตลอดทั้งเล่ม ราคาเพียง ๒๙ ยูโร หรือประมาณ ๑,๕๐๐ บาท ในเมืองไทยสามารถหาซื้อได้ที่ร้าน Carnet d'Asie

อนึ่งนิทรรศการที่จัดขึ้นในโอกาสเดียวกันนั้นจัดขึ้นในบริเวณพระราชวังฟงแตนโบล ระหว่างวันที่ ๕ พฤศจิกายน ปี พ.ศ. ๒๔๕๔ ถึงวันที่ ๒๗

กุมภาพันธ์ พ.ศ. ๒๔๕๕ ซึ่งอาจเป็นช่วงเวลาที่ชาวไทยอาจไม่ได้ให้ความสนใจในกิจกรรมมากนัก เพราะในประเทศไทยยังประสบปัญหาน้ำท่วมครั้งใหญ่อยู่

หนังสือเล่มสำคัญนี้มีหน้าปกงดงามเป็นรูปคณะทูตไทยกำลังเฝ้าถวายเครื่องราชบรรณาการแด่พระเจ้าโนโปเลียนที่ ๓ ซึ่งทรงออกมารับราชทูตที่พระราชวังฟงแตนโบล ภาพวาดประวัติศาสตร์นี้เป็นผลงานของ Jean-Léon Gérôme เขียนขึ้นเมื่อปี ค.ศ. ๑๘๖๔ หลังจากเหตุการณ์การถวายพระราชสาส์น ๓ ปี โดยที่จิตรกรได้รับค่าวาดรูปเป็นเงินถึง ๒๐,๐๐๐ ฟรังก์

สิ่งสำคัญของหนังสือเล่มนี้คือข้อมูลและ Catalogue เครื่องราชบรรณาการของพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ซึ่งคณะภัณฑารักษ์ (Conservateurs) ของพิพิธภัณฑสถานพระราชวังฟงแตนโบลเป็นผู้เรียบเรียงและถ่ายภาพประกอบ พร้อมเขียนคำอธิบาย เนื้อหาในหนังสือแบ่งออกได้เป็น ๒ ส่วนคือ

ส่วนแรกเป็นข้อมูลเกี่ยวกับประวัติศาสตร์ความสัมพันธ์ระหว่าง ๒ ประเทศ โดยแบ่งเป็นเนื้อหาย่อยคือเรื่อง *La France et le Siam de Louis XIV à Napoléon III* (ฝรั่งเศสและสยาม : จากหลุยส์ที่ ๑๔ ถึงนโปเลียนที่ ๓) ของ Yves Bruley, *Rama IV, Un Monarque Progressiste* (พระเจ้าแผ่นดินผู้ทรงก้าวหน้า) ของ Thierry Zéphir, *Le voyage en France des Ambassadeurs de Siam* (การเดินทางของราชทูตสยามในฝรั่งเศส) ของ Isabelle Tamaisier Vétois, *Parade de Cour dans la Maison des siècles* (พินิจราชสำนักใน Maison des siècles)

ของ Christophe Beyeler, Les Cadeaux diplomatiques du Siam (เครื่องราชบรรณาการจากสยาม) ของ Pierre Baptise, Les Siamois au service de l'Anthropologie Française (ชาวสยามในงานมานุษยวิทยาฝรั่งเศส) ของ Xavier Salmon, Les objets de l'Ambassade de Siam à Fontainebleau (ศิลปวัตถุของราชทูตสยามที่ฟงแตนโบล) ของ Vincent Drogue

ในส่วนที่ ๒ ของหนังสือเป็นภาพถ่ายเครื่องราชบรรณาการของพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวที่มีคุณค่ายิ่ง เพราะวัตถุอยู่ในสภาพสมบูรณ์ งดงาม และมีภาพพิมพ์ ภาพเขียน ทั้งบุคคลสำคัญและสิ่งของต่าง ๆ จัดแสดงอย่างน่าสนใจ

จุดเด่นของหนังสือเล่มนี้อาจกล่าวได้ว่าอยู่ที่ภาพเครื่องราชบรรณาการของพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวที่ทรงส่งไปยังฝรั่งเศส เพราะเป็นภาพที่เราไม่เคยพบเห็นมาก่อน อย่างไรก็ตามก็ดีผู้ที่คุ้นเคยกับหนังสือประวัติความสัมพันธ์ของสยาม-ฝรั่งเศสอาจรู้จักหนังสือเรื่องราวอาณาจักรสยามในงานแสดงศิลปหัตถกรรม ณ ซังปี เดอ มาร์ส พ.ศ. ๒๔๒๑ และ ณ พระราชวังแวร์ซายส์ พ.ศ. ๒๒๒๙ กับพระเจ้ากรุงสยามทั้งสองพระองค์ของเอเตียน กาลลัวส์ (Le Royaume de Siam

au Champ de Mars en 1878 et à la cour de Versailles en 1686, deux rois de Siam, Etienne Gallois) มาบ้างแล้ว แต่ในหนังสือ Le Siam à Fontainebleau นี้มีความสมบูรณ์และงดงามอย่างมาก เช่นมีคำกราบบังคมทูลที่ราชทูตสยามได้กล่าวหน้าพระพักตร์พระเจ้าโนเลียงที่ ๓ พร้อมทั้งมีภาพพระบรมฉายาลักษณ์พระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าฯ และสมเด็จพระเทพศิรินทราบรมราชินี (หน้า ๘๔ - ๘๕) ภาพพระมหาพิชัยมงกุฎซึ่งเป็นเครื่องราชบรรณาการที่งดงาม (หน้า ๘๕) เครื่องราชอิสริยาภรณ์มหาดปมาภรณ์ช้างเผือก พระวอสิวิกาภรณ์ซึ่งเป็นสิ่งของที่ประทับของเจ้านายฝ่ายใน นอกจากนี้ยังมีภาพขุนนางในคณะราชทูตสยามที่เดินทางไปเจริญพระราชไมตรีในครั้งนั้น

อย่างไรก็ดี สำหรับผู้ที่ไม่มีความรู้ในประวัติศาสตร์ความสัมพันธ์ระหว่างสยามและฝรั่งเศสมาก่อน อาจประสบความยากลำบากบ้างในการลำดับเหตุการณ์ ถ้ามีตารางเหตุการณ์ (Tableau chronologique) ช่วยทำความเข้าใจก็จะลำดับเหตุการณ์ได้ง่ายขึ้นหรือถ้ามีรายชื่อของบุคคลในคณะราชทูตก็จะเข้าใจประวัติศาสตร์ได้ดีขึ้น

